

Josep Maria Monferrer i Celades

El Pla de Transformació de la Mina 2000-2015

Volum 3

**Una especulació urbanística
tapada sota un pla de
transformació social**

El Pla de Transformació de la Mina, 2000-2015. Una especulació urbanística tapada sota un pla de transformació social
Volum 3 de la trilogia *Història del barri de la Mina*

Primera edició: març del 2016

© Josep Maria Monferrer i Celades

© D'aquesta edició:
Ediciones OCTAEDRO, S.L.
Bailèn, 5, pral. - 08010 Barcelona
Tel.: 93 246 40 02 - Fax: 93 231 18 68
www.octaedro.com - octaedro@octaedro.com

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització del seus titulars, llevat de les excepcions previstes a la llei. Dirigeixi's a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessita fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra.

ISBN: 978-84-9921-809-0
Dipòsit legal: B. 5.264-2016

Disseny i producció: Ediciones Octaedro

Impressió: Open Print

Imprès sobre paper ecològic

*La ignorància de la gent és el fonament sobre el qual es construeix
el servilisme, el caciquisme i la corrupció política i social.*

PACO GARCÍA DE HARO, escolapi i educador al barri de la Mina

*Quan te n'adones que per fer qualsevol cosa productiva
necessites obtenir autorització dels qui no produeixen res,
quan veus que molts es fan rics pel suborn i per influències,
més que pel seu treball,
quan comproves que les lleis no et protegeixen contra aquesta gent,
sinó, per contra, són ells qui estan protegits contra tu,
quan descobreixes que la corrupció és recompensada
i l'honradesa es converteix en un acte irrellevant,
llavors podràs afirmar, sense por a equivocar-te,
que la teva societat està vivint en una DICTADURA!*

AYN RAND, pseudònim de l'escriptora russa ALISSA ZINOVIEVNA

Sumari

Pròleg 11

PRIMERA PART. El context en què es crea el pla de transformació de la Mina. A quins interessos afavoreix? 13

CAPÍTOL PRIMER. El Pla de Transformació de la Mina es fonamenta en criteris franquistes i de la Transició 15

CAPÍTOL SEGON. El context del Pla de Transformació de la Mina 27

CAPÍTOL TERCER. El disseny polític i econòmic del Pla de Transformació 37

SEGONA PART. Cronologies del Pla de Transformació de la Mina 47

CAPÍTOL QUART. La gestió de la transformació urbanística 2000-2010 49

CAPÍTOL CINQUÈ. La descoordinació dels projectes socials 2000-2010 79

CAPÍTOL SISÈ. La primera pròrroga del Consorci, 2011-2015 115

Bibliografia 135

Índex de taules i figures 137

Pròleg

Que ningú busqui aquí una història neutra, com tampoc són neutres les històries i narracions que es fan des de les administracions i les seves eines més críptiques, com són els Consorcis. Esteu davant d'una història apassionada i viscuda des del patiment i la frustració d'uns moviments socials que han estat utilitzats quan els ha convingut i marginats quan han denunciat els seus tripijocs interessats.

Però que ningú cerqui aquí tampoc enfrontaments personals entre tal persona veïnal i tal altra de l'administració política o tècnica. La voluntat del llibre és presentar un Pla de Transformació de la Mina que ha estat una tapadora per encobrir uns altres interessos especulatius, que han servit per enriquir més als rics i empobrir més al pobres.

En el fons, aquest llibre no pretén ser una anècdota de la Mina, sinó una denúncia, des de la Mina, d'un sistema polític, econòmic i social corruptes.

Els enfrontaments personals, que evidentment van existir, s'han utilitzat, per desgràcia, com una eina més per «tirar pilotes fora» i tapar corrupteles.

El Consorci de la Mina ha disposat de recursos econòmics i tècnics per vendre els seus èxits socials i urbanístics. És el que molts veïns anomenem «el **Ministeri de la Propaganda**». Han atapeït Internet amb fotos i informacions d'èxits, i, fins i tot, van posar a la sortida del Cinturó de Ronda més proper al barri un cartell «de disseny» que diu «**Mira la Mina com canvia**».

Aquest llibre pretén deixar clar que rentar-li la cara a un barri no és transformar-lo. Que quan no es vol fer front a tallar les arrels dels problemes estructurals de la Mina, «les podes» són eventuais. I que és impossible transformar socialment un barri, retallant cada cop més la seva participació i el seu protagonisme.

La Mina que els veïns i veïnes de tota la vida coneixem és un microcosmos molt complex, on hi ha un «equilibri social força inestable», on s'amaguen unes conductes caciquistes molt arrelades a causa de tants i tants anys d'abandó. No oblidem mai que el caciquisme creix en societats incultes, tancades i opaques, en les quals la ignorància i la corrupció esdevenen determinants.

L'estafa social del franquisme, que va crear el nostre barri com un gueto de barraquisme vertical i que després el va deixar abandonat, va ser un autèntic **delicte social**.

L'estafa social d'una Transició que es va oblidar dels guetos que havia deixat la dictadura, i va especular per treure'n rèdits, va ser un altre **delicte social**.

I l'estafa de l'especulació urbanística d'aquest segle XXI, que ens ha portat a una crisi social i econòmica brutal, perquè hem hagut de pagar les trampes dels banquers, les trampes dels polítics corruptes i les trampes del tècnics al servei de tots ells, no ho dubteu, ha estat un altre **delicte social**.

Malgrat tot, més vells i més cansats, ho continuarem denunciant. Aquest tercer volum que avui teniu a les mans vol ser una denuncia clara i també una gran lloança als moviments veïnals que no han renunciat a poder viure amb dignitat al barri de la Mina.

PRIMERA PART

El context en què es crea el Pla de Transformació de la Mina. A quins interessos afavoreix?

En la construcció física de les ciutats, com en qualsevol procés urbà, els diferents actors socials amb interessos específics entren en una dialèctica, en la qual els resultats sempre són favorables als qui tenen més capacitat d'acció.

En el cas de la Mina, qui s'ha emportat tots els avantatges han estat les elits polítiques i econòmiques.

No s'han dut a terme tots els seus objectius. La Mina continua sent un greu repte a superar.

EDUARD MONTESINOS I CIURÓ

MARC PUIG I SALVADÓ

IRENE RUIZ NAVARRO

MARC LLOBET FERRER

(XIII Col·loqui Internacional sobre
«El control de l'espai i els espais de control de Barcelona»,
celebrat a la UB al maig del 2014)

CAPÍTOL PRIMER

El Pla de Transformació de la Mina es fonamenta en criteris franquistes i de la Transició

1. El franquisme i la repressió

1.1. La repressió contra Catalunya

La derrota del 39 va suposar per a tota Espanya la supressió de les institucions socials i polítiques republicanes i democràtiques. Però va ser molt més dura contra Catalunya per la prohibició de la seva llengua i la seva cultura pròpia.

Milers de persones van ser afusellades amb judicis sumaríssims, sense cap delictes més enllà de ser d'esquerres o nacionalistes. Només al Parapeto de Sant Adrià (Camp de la Bota) hi ha constància de 1.737 persones (1.726 homes i 11 dones).

Multitud de catalans van haver de fugir cap a l'exili. Molta gent que es va quedar, si era acusada de «roja» o de «catalanista» va haver de patir presó i marginació, per l'intent d'esborrar la llengua catalana i la seva cultura.

1.2. La repressió contra els immigrants i la seva qualitat de vida

També va ser molt cruel el fet que la gent va haver de sortir de la seva terra, inclús els qui només fugien de la fam i de la manca de possibilitats de viure dignament.

Molta gent d'altres llocs del país, especialment els qui venien del sud amb «el Sevillano», era agafada per la Guàrdia Civil i tancada a l'estadi de Montjuïc fins que es comprovava que no eren contraris al règim.

Però el pitjor càstig que es va fer, tant als catalans com als immigrants, va ser no crear habitatges socials, mínimament dignes, per a aquesta gent, que es va haver d'anar construint barraques a les nits per no haver de dormir pels carrers.

A tall d'exemple, és interessant comparar el creixement de la població a Barcelona i el seu entorn, i els habitatges socials construïts (taula 1).

Taula 1. Creixement de la població i de l'habitatge a l'àrea metropolitana de Barcelona.					
ANYS	CREIXEMENT TOTAL DE LA POBLACIÓ	CREIXEMENT DE LA POBLACIÓ IMMIGRANT	% IMMIGRANT	HABITATGES SOCIALS CONSTRUÏTS	RELACIÓ ENTRE IMMIGRANTS I HABITATGES SOCIALS
1956-1960	266.832	209.671	78,58 %	12.789	20,9 habitants per pis social
1961-1965	322.716	290.322	89,96 %	22.236	14,5 habitants per pis social
1966-1970	384.133	219.496	57,14 %	8.155	47,1 habitants per pis social
1971-1975	266.192	67.845	25,49 %	14.306	18,5 habitants per pis social
Total 1956-1975	1.239.873	787.334	63,40 %	67.486	18,3 habitants per pis social

Per tant, Barcelona es va omplir de barraques, que la rodejaven i fins i tot ocupaven espais bastant centrals. Ho podem veure en el plànol dels emplaçaments de les barraques i les coves habitades. Barcelona va ser anomenada «la Barracòpolis» (figura 1).

Dels més de 100 nuclis de barraques de Barcelona, on van arribar a viure més de 100.000 persones, només en situarem una dotzena, les que van ser més grans i més significatives:

1. Somorrostro
2. Montjuïc
3. El Carmel
4. La Perona
5. Can Tunis
6. Poblesec
7. Poblenou (rere el cementiri)
8. Camp de la Bota (entre Barcelona i Sant Adrià)
9. La Diagonal i Santa Gemma

Figura 1. La ciutat de Barcelona rodejada de barraques.

- 10. Ramon Casellas
- 11. Hospital de Sant Pau
- 12. Santa Engràcia (Nou Barris)

2. La dictadura feixista tapada amb nacional catolicisme

Els nous amos del país s'imposaven «*por derecho de conquista*»; perquè aquest dret naixia d'una «*Cruzada por Dios y por España*», que justificava que Franco era «*el Caudillo de España por la gracia de Dios*». Aquesta bestiesa és el que anomenem nacional catolicisme.

Van crear una societat dual, entre els vencedors, «els nacionals» i els vençuts, tractats com a delinqüents i, per tant, empresonats i ajusticiats amb judicis sumaríssims. Era clar que la igualtat de drets no era la mateixa per als vencedors que per als vençuts.

Gran part dels membres de l'església, en lloc de potenciar la reconciliació entre els ciutadans, van incitar a la venjança i la divisió social.

2.1. El Congrés Eucarístic de Barcelona

El règim franquista estava absolutament aïllat. Les dictadures d'Alemanya i d'Itàlia, que eren els únics països que havien recolzat el franquisme, havien perdut la guerra i ningú volia obrir-li les portes a Franco.

La oportunitat li va donar el papa Pius XII, al concedir-li la possibilitat d'organitzar el Congrés Eucarístic Internacional, l'any 1952. Era la primera vegada que el Govern de Franco tenia un reconeixement internacional, encara que fos religiós.

La gent que vivia a les barraques de la Diagonal (llavors Avda. del Generalíssim) van ser deportats amb camions militars cap a Montjuïc, per construir allà l'altar on s'havia de fer el Congrés.

Personalitats d'esquerres europees, com Sartre o Camús, i molts dels exiliats espanyols que van haver de fugir, van fer protestes contra aquesta celebració, ja que a Barcelona es continuava afusellant gent per la seva ideologia.

Figura 2. El Cartell del Congrés i Altar del Congrés Eucarístic a la Diagonal (muntatge fet per José Sánchez).

El Vaticà, que no volia problemes, va enviar un missatge a Franco, i aquest va ordenar, l'any 1952, que s'aturessin els afusellaments que es feien al Parapeto del Camp de la Bota.

2.2. El barri del Congrés Eucarístic i els primers pisos socials

Per aparentar el seu compromís social, i per justificar el Congrés, el règim va crear un barri nou a Barcelona anomenat «Las viviendas del Congreso».

Què significatiu del nacional catolicisme va ser que els pisos del nou barri els repartís Gregorio Modrego, arquebisbe de Barcelona, procurador en Corts i capità general castrense, que havia estat un dels bisbes redactors de la creuada espanyola.

2.3. Els Polígons d'Absorció del Barraquisme

Per tapar les vergonyes d'una Barcelona plena de barraques, entre els anys 50 i 70, es van començar a crear un seguit de barris nous anomenats Polígons d'Absorció del Barraquisme. Tots ells van ser justificats com Plans Socials, però en realitat eren projectes especulatius que van generar nous problemes socials.

El barri de la Mina ha estat un exemple cruel, ja que de bon principi es va convertir en un paradigma de la marginació (taula 2).

La Mina no va néixer amb més marginalitat que la resta de barris. En poc més de dos anys, van arribar al barri al voltant de 15.000 persones, de 268 pobles diferents d'Espanya i de 36 barris de barraques diferents de Barcelona. I el seu drama va ser que poc després va ser abandonat a la seva sort.

En homenatge a l'estimat periodista J. M. Huertas Clavería, farem esment a l'article que va publicar el 24 de maig del 1974 al Tele-Exprés, en el qual el títol ja ho deixa tot ben clar: «*La Mina, aún no acabada y ya abandonada*».

Això va ser l'inici d'un seguit de patiments personals, de lluites veïnals per la dignitat del barri i de la caiguda progressiva de molta gent en processos de marginalitat.

3. El gran projecte especulatiu de Porcioles

Als anys 60, mentre ja s'anaven construint els primers Polígons d'Absorció, J. M. de Porcioles, l'alcalde de Barcelona, va planificar, l'any 1964, un ambiciós projecte conegut com el **Pla de la Ribera**.

Taula 2. Polígons d'Absorció del Barraquisme.

POLÍGON	SITUAT	ANYS 50	HABITATGES
Torre Llobeta	Barcelona	1950	769
Can Clos	Barcelona	1951	313
La Verneda	Barcelona	1952	656
Passeig Clavell	Barcelona	1952	186
Verdún (Govern Civil)	Barcelona	1952	906
El Polvorín	Barcelona	1953	443
Cerro de la Trinitat	Barcelona	1953	162
J.A. Parera	Barcelona	1953	1.647
Verdún	Barcelona	1953	1.444
Trinitat	Barcelona	1953	1.154
Vivendes del Congrés	Barcelona	1953-59	2.719
Onésimo Redondo	Barcelona	1954-55	816
Trinitat	Barcelona	1957	1.941
Sant Martí I	Barcelona	1958	3.100
TOTAL anys 50			16.256
Montbau	Barcelona	1960	2.296
Sudoeste del Besòs	Barcelona	1960	4.843
Guineueta	Barcelona	1962	2.500
Sant Roc	Badalona	1962	6.634
Bon Pastor	Barcelona	1963	800
Sant Martí II	Barcelona	1963	2.664
La Pau	Barcelona	1965	2.499
Fonollar	Barcelona	1966	1.312
Ramón Llull	Barcelona	1966	1.408
Pomar	Badalona	1967-68	1.634
San Cosme	El Prat	1968	2.301
Cinco Rosas	Sant Boi	1968	1.500
TOTAL anys 60			30.391
Joan Maragall	Barcelona	1970	1.124
La Mina	Sant Adrià	1970-72	2.644
Polígon Gornal	L'Hospitalet	1972	6.290
Ciutat Badia	Vallès	1972	5.372
Polígon Canyelles	Barcelona	1974	(Per barraquistes) 160
TOTAL anys 1970-74			15.590
TOTAL en 22 anys			62.237

Figura 3. El Somorrostro, entre el mar i les indústries.

El primer que s'havia de fer era eliminar tots els barris de barraques que ocupaven la primera línia de mar, des de la Barceloneta (el Somorrostro) al riu Besòs (el Camp de la Bota).

Figura 4. El Camp de la Bota, entre el mar i la Mina i el Besòs.

Figura 5. Imatge del projecte Pla de la Ribera. Any 1964.

Un cop recuperada la gran franja del litoral, ocupada pels pobres, s'havia de construir un barri nou per a les classes més riques de Barcelona.

L'argument per justificar aquest projecte tan classista i especulatiu era que «**Barcelona no pot viure d'esquena al mar**».

Com podem veure a la imatge, era un projecte de transformació des del Port de Barcelona fins a la desembocadura del riu Besòs.

La primera línia de mar havia de ser una mena de nou eixample, amb blocs rectangulars (no quadrats com els de Cerdà) i molt més grans. Tot aquest espai quedava separat de la resta del Poblenou per una ronda soterrada per als cotxes i, per sobre, un ampli passeig de vianants. La zona del Camp de la Bota s'havia de convertir en un gran espai esportiu i d'esbarjo per als habitants del nou barri.

Per tirar endavant aquest gran projecte, Porcioles va crear l'Associació d'Empreses de Ribera S. A., que, a partir de la requalificació dels terrenys i de les seves plusvàlues, havien de fer «**el gran negoci**» (com deia la gent).

Aquest gran projecte especulatiu va ser aprovat per l'Ajuntament de Barcelona l'any 1968 i tenia el recolzament de gent tan poderosa com Pere Duran Farrell, el bufet d'advocats de Roca i Junyent o l'equip de Narcís Serra. La resistència veïnal del Poblenou el va aturar, denunciant-lo de ser «**una especulació que convertiria aquella zona en un espai només per a rics i crearia una barrera entre la zona marítima i el barri del Taulat**».

Els seus veïns més activistes es reunien als locals de la parròquia i allà s'organitzaven les lluites que van aturar el Pla de Ribera S. A.

Joan Banyeres, primer secretari de l'Associació de Veïns del Taulat, en unes declaracions, deia:

Totes aquestes empreses anaven a fotre el gran negoci. Totes les indústries ja tenien clar que, més aviat que tard, haurien de marxar de Barcelona. I aleshores a lo que anaven era a revaloritzar els terrenys i fer-se encara més rics.

Índex

Sumari	9
Pròleg	11
PRIMERA PART.	
El context en què es crea el pla de transformació de la Mina. A quins interessos afavoreix?	13
CAPÍTOL PRIMER. El Pla de Transformació de la Mina es fonamenta en criteris franquistes i de la Transició	15
1. El franquisme i la repressió	15
1.1. La repressió contra Catalunya	15
1.2. La repressió contra els immigrants i la seva qualitat de vida	15
2. La dictadura feixista tapada amb nacional catolicisme	17
2.1. El Congrés Eucarístic de Barcelona	18
2.2. El barri del Congrés Eucarístic i els primers pisos socials	19
2.3. Els Polígons d'Absorció del Barraquisme	19
3. El gran projecte especulatiu de Porcioles	19
4. La transició democràtica i l'especulació urbanística	23
4.1. La febre especulativa de l'economia espanyola dels anys 80	23
4.2. Aquesta contagiosa febre també va arribar a Sant Adrià i a la Mina	24
CAPÍTOL SEGON. El context del Pla de Transformació de la Mina	27
1. El context econòmic i polític del país	27
2. El Fòrum de les Cultures, un gran projecte especulatiu	27
2.1. Una cultura reduïda al folklore	28
2.2. El folklore del Fòrum era l'eina per tapar les inversions especulatives	28

2.3. El projecte global del Fòrum «no va ser gaire transparent»	30
3. La proximitat de la Mina era «un problema» per al Fòrum	31
3.1. Per què feia por la Mina?	31
4. Ningú no volia assumir la realitat social de la Mina	33
4.1. La creació de «dos Consorcis»	34
5. Uns escrits lúcids de J. M. Céspedes	34

CAPÍTOL TERCER. El disseny polític i econòmic del Pla de Transformació **37**

1. La difícil creació del Consorci de la Mina	37
2. Europa marca els objectius del Pla de Transformació	39
3. Quin model de gestió era el que proposaven	40
4. El model de gestió que van dur a terme des del Consorci	41
5. La participació veïnal era fonamental	42
6. El Consorci patia greus contradiccions internes	43
7. El paper de l'Ajuntament de Sant Adrià	44
8. Les inversions econòmiques: 85 % urbanisme, 15 % social	45

SEGONA PART

Cronologies del Pla de Transformació de la Mina **47**

CAPÍTOL QUART. La gestió de la transformació urbanística 2000-2010 **49**

1. Barcelona va decidir els usos dels espais de la Mina	49
1.1. El sector universitari, el C-4, de color verd, el més proper al Fòrum	50
1.2. Àmbit del mig, el C-3, de color groc, destinat a les constructors	51
1.3. El sector B, en color morat, destinat al Pla de Transformació de la Mina	52
2. Primera etapa del Consorci: 2000-2004	52
2.1. Inici de les negociacions i clarificació de postures	52
2.2. Intensos debats sobre el PERI i els temes socials	54
Els veïns comencen a creure que la seva lluita té força	54
Les administracions del Consorci van imposant els seus interessos	57
Comencen les activitats urbanístiques	58
3. Segona etapa del Consorci: 2005-2010	66
3.1. L'any 2005: Les obres creixen, els acords es trenquen i les negociacions s'aturen	66
3.2. Els anys 2006-2007: Enderrocs i brutícia i el gran negoci del C-4	67
Molts enderrocs, moltes obres i molta brutícia	67

Els preus dels seus habitatges al 2006	68
3.3. Els anys 2008-2009: Esclata la crisi i s'acaben les negociacions	70
Primera reunió per «informar» dels reallotjaments	70
Nova modificació del PERM: els talls verticals de Mart, Llevant i Estrelles	71
Nova convocatòria, per tornar a «informar» sobre els reallotjaments	72
Les parcel·les per als reallotjaments i quin tipus de blocs es construiran	73
Ajuda dels Arquitectes sense Fronteres	73
La Plataforma escriu una llarga carta d'amarga queixa a l'alcalde Sito	74
3.4. L'any 2010: El Consorci no juga net	76
CAPÍTOL CINQUÈ. La descoordinació dels projectes socials 2000-2010	79
1. Dos espais socials i dues estratègies oposades	79
2. Primera etapa: 2000-2004, mal començament del Consorci	80
3. Algunes dades de la primera etapa 2000-2004	81
3.1. L'any 2000	81
Al barri neix una nova entitat veïnal	81
La participació en fòrums sobre la transformació social als barris	82
3.2. L'any 2001	83
El Pla de Xoc del Consorci	83
Projecte de suport a les Juntes d'Escala	83
3.3. L'any 2002	83
Un primer organigrama pel Pla de Transformació Social	84
Un debat sobre l'impacte ambiental del Fòrum 2004	84
3.4. L'any 2003	85
La Comissaria dels Mossos d'Esquadra	85
Un barri sempre brut	85
La Plataforma organitza un debat polític	86
Marxen els tècnics de participació ciutadana	86
La XII Setmana Cultural	86
La Plataforma convoca una assemblea de barri	87
Participació en fòrums socials	87
Noves eleccions	87
Comença la primera fase de les «Cartografies de la Mina»	88
3.5. L'any 2004	88
Els ascensors dels blocs de la Mina Vella	88

Discussions amb els responsables del Consorci	88
Encontre estatal de Dones de Barris	89
La XIII Setmana Cultural	90
Legalització administrativa de la Plataforma	90
<i>Performance</i> pels carrers de la Mina	91
Presentació del nou gerent	91
Jornades sobre «Com volem ser governats»	91
Taula rodona de la Plataforma al Fòrum de les Cultures	92
Nous intents de negociació	92
Jordi Pujol visita la Plataforma	92
Projecte participatiu i reivindicatiu per Nadal	92
4. La segona etapa 2005-2010	93
4.1. Una visió general	93
5. Algunes dades de la segona etapa	94
5.1. L'any 2005	94
Els greus problemes que col·lapsen el barri	94
Ràdio La Mina: «Així va el barri»	95
Anada al Parlament de Catalunya	95
La Mina Camina: un projecte veïnal per fer salut	95
«Cartografies de la Mina»: proposta de noms per als nous carrers de la Mina	96
El primer consell de participació del barri	96
Les Minacletes	97
La decoració de Nadal	98
5.2. L'any 2006	99
Manifest	99
La XV Setmana Cultural	99
La Plataforma exigeix al Consorci més receptivitat	100
El segon Consell de barri	100
Nova Assemblea de Veïns	100
5.3. L'any 2007	101
Reformulació dels objectius de la Plataforma	101
Preparació de la XVI Setmana Cultural	102
La Plataforma va fixar els seus eixos de treball	102
Es va demanar una entrevista amb la presidenta del Consorci	104
Les múltiples avaluacions del Consorci	104
5.4. L'any 2008	105
L'any 2008 va esclatar la gran crisi	105
Les Aules Ciutadanes Obertes	105
Canvis en la presidència de la Plataforma	105

Les inversions socials del Consorci	105
La XVIII Setmana Cultural	106
La gran invasió de rates	108
5.5. L'any 2009	109
Els efectes de la crisi i de la recessió econòmica fan estralls al barri	109
Una Aula Ciutadana especial per a les dones	109
Una xerrada sobre la resiliència	110
La Plataforma reclama del Consorci «donar un cop de timó»	110
5.6. L'any 2010	112
El Consorci segueix ignorant les demandes de la Plataforma	112
Preparant la propera Setmana Cultural	112
La pròrroga del Consorci fins al 2015	113
CAPÍTOL SISÈ. La primera pròrroga del Consorci, 2011-2015	115
1. Venus: el paradigma d'un fracàs urbanístic i especulatiu	116
1.1. Unes dades cronològiques de la primera part del Pla de Transformació	117
1.2. Els cinc anys de la primera pròrroga: desenganys i frustracions	118
1.3. El misteri opac de l'empresa municipal Pla de Besòs	121
1.4. El cercle viciós creat pel consorci al bloc Venus és fàcil d'entendre	122
2. Les drogues: una gran taca de la transformació social	124
2.1. L'evolució del nombre d'usuaris del Local	126
2.2. L'evolució del nombre de consums de cada any	126
2.3. Relació entre les xeringues que es reparteixen i les retornades al Local, un cop usades	127
2.4. El nombre de xeringues recollides als carrers o als espais públics de la Mina	128
2.5. D'on vénen els usuaris que consumeixen a la Mina	128
3. Cloenda	130
3.1. No hi ha res «tan tossut» com la realitat	130
3.2. La propaganda i el «vendre fum» no canvien la realitat	130
3.3. Com està ara el barri de la Mina?	131
3.4. Una segona pròrroga del Consorci?	132
3.5. Quin futur li espera a la Mina?	132
Bibliografia	135
Índex de taules i figures	137